

ผมมีความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ความเป็นครูอย่างยิ่ง ด้วยเพราะงานของครูเป็นงานที่ต้องพิถีพิถัน ต้องใช้ความระมัดระวัง มีสติตลอดเวลา ผู้ที่จะเป็นครูได้ดีต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูง หากครูขาดวุฒิภาวะ ก็ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับผู้เรียน

จากการที่ได้ย้อนมองกลับไปในอดีต ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เริ่มจากบรรจุเป็นครูผู้สอนเมื่อปี 2526 จากนั้นเมื่อปี 2534 ก็สอบเปลี่ยนสายงานเป็นผู้บริหารโรงเรียนในตำแหน่งครูใหญ่ ปลายปี 2536 ก็เปลี่ยนสายงานไปเป็นผู้ช่วยหัวหน้าการฯ ในสำนักงานการประถมศึกษา กิ่งอำเภอ/อำเภอ ตามลำดับ เช่นเดียวกัน จนกระทั่งปี 2546 มีการเปลี่ยนโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 อยู่ในตำแหน่งได้ 1 ปี จึงขอเปลี่ยนสายงานไปเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ในปี 2547

จากประสบการณ์ การทำงานหลายตำแหน่งงาน หลายสถานที่ ผมเชื่อมั่นว่าความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ องค์กรต้องร่วมกันสร้างค่านิยม เช่น ที่โรงเรียนบ้านปะทาย สถานที่ทำงานปัจจุบัน เรากำหนดค่านิยมขององค์กรร่วมกันว่า 1) ยิ้ม ไหว้ ไต่ ถาม ให้เกียรติกัน 2) กระตือรือร้นให้บริการ และไม่เลือกปฏิบัติ 3) ตรงต่อเวลา 4) แต่งกายสุภาพ 5) เมตตาศิษย์เก่าอย่างเสมอภาค 6) ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล 7) ทำกิจกรรม 5 ส. ก่อนและหลังเลิกงาน 8) ฝึกฝนและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ 9) ร่วมกิจกรรมองค์กรและชุมชน 10) ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และค่านิยมองค์กรนี้ ก็คือวิถีครูโรงเรียนบ้านปะทาย

สิ่งที่สำคัญต่อมาที่เราต้องทำ คือ เราต้องมีเป้าหมายร่วมกัน นั่นคือ การให้โอกาสทุกองคาพยพได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ทั้งนักเรียน ชุมชน ครู และผู้บริหารโรงเรียน ร่วมกันจัดทำข้อเสนอเพื่อหลอมรวมเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยไม่มองข้ามข้อเสนอของแต่ละบุคคล

ข้อคิด ข้อเสนอแนะที่ได้จากนักเรียน เช่น เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมก็อยากให้ครูทุกคนได้ร่วมกิจกรรม อยากเรียนหลายๆ ภาษา เช่น ภาษาจีน ญี่ปุ่น อยากได้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อสะดวกในการสืบค้น อยากเรียนว่ายน้ำ อยากให้คุณครูใจเย็นหาเหตุผลจากนักเรียน อยากให้ชุมชนสะอาดร่มรื่น ปลอดภัยปลอดยาเสพติด รุ่นน้องเคารพรุ่นพี่ มีสัมมาคารวะ ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดี ในส่วนผู้ปกครองอยากให้ครูรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลให้มาก มีการจัดทัศนศึกษา มีอาหารกลางวันรับประทาน ไม่อยากให้นักเรียนหนีเรียน ขาดเรียน อยากให้นักเรียนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย จากข้อเสนอทั้งหมดเราได้ช่วยกันหลอมรวมเป็นวิสัยทัศน์ และกำหนดกลยุทธ์ร่วมกัน ซึ่งมีแนวทางและวิธีการทำงานร่วมกัน เช่น

วิถีครู วิถีผู้เรียน ต้องทำให้สะดวกง่ายๆ เข้ามาครูมารับนักเรียนหน้าประตูทางเข้า แต่ก่อนมีทางเข้า 2 ด้าน ก็ปรับให้มีทางเข้าทางเดียวอยู่ตรงกลาง เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับครู นักเรียน และระบบมากขึ้น นักเรียนมาถึงโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. ช่วยกันดูแลความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้สอดส่องดูแล ฝึกความเป็นผู้นำ เป็นต้น

ทุกกิจกรรมดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ไม่มีเสียงร่ำบ่น ไม่มีอบรมจริยธรรมหน้าเสาธง เราจะมีแต่วาจาที่ไพเราะ สุภาพ ชื่นชมการทำ ความดีของนักเรียน บรรยากาศเต็มไปด้วยมิตรไมตรีระหว่างครูและศิษย์ ช่วยแก้ปัญหาการขาดเรียน การมาสาย ไม่เบื่อกิจกรรมหน้าเสาธง

ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ครูเห็นปัญหาการออกนอกบริเวณช่วงพักกลางวัน เพื่อออกไปทานข้าวหรือซื้อขนมมารับประทาน เพราะนักเรียนบางส่วนไม่ห่อข้าวมาโรงเรียน จึงช่วยกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ขอให้ นักเรียนทุกคนห่อข้าวสาร แทนการห่อข้าวสวย โดยทั้งนักเรียนและครูช่วยกันคำนวณว่าในแต่ละสัปดาห์ครูจะนำข้าวสารมาสมทบกับเพื่อนๆ คนละเท่าไร **ผลที่ตามมานักเรียนจะแบ่งหน้าที่หุงข้าว เรียนรู้การชั่งน้ำหนัก การทำบัญชี** นักเรียนทุกคนได้รับประทานอย่างพร้อมเพียงกัน ได้รับประทานข้าวที่ หุงสุกใหม่ นักเรียนไม่หนีเรียน ไม่ออกนอกบริเวณ เมื่อกินอิ่ม ท้องอุ่น ก็มีสมาธิในการเรียน

เส้นทาง การพัฒนา โรงเรียน บ้านปะทาย

นายสมศักดิ์ ประสาน
ผู้อำนวยการโรงเรียน
บ้านปะทาย จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อมูลจากหนังสือ
“เส้นทางความเป็นโรงเรียนสุภาพ”

การใช้จิตวิทยาเชิงบวก ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ไม่บ่น ไม่ตำหนิ ไม่ขึ้นเสียง ใจเย็น มีสติ มีเหตุผล ทำให้บรรยากาศในโรงเรียนเต็มไปด้วยรอยยิ้ม การเรียนรู้จึงสนุก อายากรู้ อายากรียน กล้าถาม กล้าแสดงออก ไม่ถูกปิดกั้นความคิด เวลา 08.30 - 08.50 น. จะเป็น **ช่วงการทำกิจกรรมจิตศึกษา** ซึ่งในแต่ละระดับชั้น **แต่ละห้องก็จะมีกิจกรรมที่แตกต่างกันไป ครูแต่ละคนช่วยกันออกแบบกิจกรรม** มาแล้วรวบรวมเป็นคู่มือ **เพื่อให้เพื่อนครูได้ศึกษาและนำไปใช้** เช่น กิจกรรมส่งน้ำ ส่งเทียน ส่งมาลัย โยคะ เกมเรื่องเล่า นั่งสมาธิ เดินจงกรม ฯลฯ ก่อนเลิกเรียนจะมีพิธีนมัสการ พิธีบูชา สรุปล่องค์ความรู้ของแต่ละวัน รับการบ้านตามศักยภาพของแต่ละคน

การจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning)

โดยแบ่งหน่วยการเรียนรู้ปีละ 4 คิวเตอร์ๆ ละ 10 สัปดาห์ **แต่ละคิวเตอร์ก็จะมีวิชาแกน** เป็นการจัดการเรียนรู้โดยครูจะสร้างแรงบันดาลใจในสัปดาห์แรกๆ ให้ผู้เรียนเลือกเรื่องที่จะเรียนเอง ส่วนมากจะจัดไว้ในภาคบ่าย ส่วนภาคเช้าจะเรียนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 10 ผู้เรียนจะสรุปองค์ความรู้ทำ Mind Mapping หลังเรียนจัดนิทรรศการ แสดงละคร บทบาทสมมุติ ในช่วงนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือเพื่อนๆ ได้ร่วมประเมิน

ชั้นงานด้วย **ส่วนมากโรงเรียนจะใช้งบประมาณจากหมวดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** การจัดการเรียนรู้ในทุกโอกาส ครูจะใช้จิตวิทยาเชิงบวกกับผู้เรียนในระดับชั้น ป.6 และ ม.3 โรงเรียนกำลังฝึกให้ผู้เรียนได้ทำการค้นคว้าอิสระ

ชุมชนการเรียนรู้ของครู โรงเรียนบ้านปะทายกำหนดการนำเสนอปฏิทินการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ของคุณครูทุกวันพฤหัสบดี เพื่อแลกเปลี่ยนและเติมเต็มแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละคน **ทำให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้** และเพื่อความสะดวกในการนำเสนอ โดยคุณครูจะ **อัพโหลดแผนฯ ไปที่ Facebook กลุ่มปิด** ชื่อว่า **“ชุมชนการเรียนรู้ครูบ้านปะทาย”** ซึ่งโรงเรียนได้ใช้ Facebook นี้เป็นช่องทางในการแจ้งข่าวสาร ขอราชการ ส่งเอกสาร ข้อมูล รูปภาพ เป็นการประหยัดงบประมาณ ประหยัดเวลา อีกทั้งเป็นการพัฒนาบุคลากรด้านไอซีที เพื่อเป็นครูยุคศตวรรษที่ 21 วงของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังกล่าวนี้ก็ได้กลายเป็นวิถีการทำงานของคุณครูโรงเรียนบ้านปะทายอย่างยั่งยืน

รศ.ดร.ชวลิต ชูกำแหง

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รองประธานมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (IRES)

โครงการที่ทำ: โรงเรียนสุภาพะ

แนวคิดโครงการ:

ใช้วง PLC หรือวง AAR มีนักวิชาการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง และ Mentor ให้ครูเรียนรู้จากเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อให้ครูเปิดใจและมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น

บทบาทในโครงการ:

เป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียน โดยใช้วิธีการกระตุ้นครูและผู้บริหารให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการในการพัฒนาโรงเรียน ผ่านกระบวนการ **“ถอดบทเรียน”** ให้กำลังใจ และตั้งคำถาม เพื่อให้เขาคิดและพัฒนาโรงเรียนต่อไป

บทบาทที่ทำอยู่มีส่วนสนับสนุนครู นักเรียน และการปฏิรูปการศึกษาอย่างไร:

หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้อยู่ที่ห้องเรียน บุคคลสำคัญที่สุดคือครู หลายครั้งที่ครูไม่สามารถออกแบบการเรียนการสอนที่ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ และครูเองก็ไม่มีพลังร่วมด้วย **เราจึงให้ความสำคัญกับการทำ AAR และ PLC เพื่อให้ครูได้เรียนรู้จากเพื่อนครูด้วยกัน** โดยมีนักวิชาการที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและ Mentor มีการสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการผ่านการปฏิบัติของเขา ซึ่งจะทำให้ครูมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น เมื่อครูเปิดใจและมีความมั่นใจแล้ว ท่าทีของครูต่อนักเรียนก็จะเปลี่ยนไป ทั้งคำพูดและวิธีการพูด และที่สำคัญการออกแบบการเรียนการสอนของครูเป็น Active Learning มากขึ้น ส่วนนักเรียนจะมีกระบวนการเรียนรู้ผ่านชิ้นงาน หรือ Project Based ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนและวิธีเรียนรู้ที่ดีขึ้น และที่สำคัญที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดคือ **ผู้อำนวยการโรงเรียนพูดถึงสิ่งที่ตัวเองทำผ่านการบอกเล่าเชิงปฏิบัติจนสรุปมาเป็นทฤษฎี สามารถวิพากษ์การออกแบบการเรียนการสอนได้ดีมากขึ้น**

อยากเห็นครูเปลี่ยนอย่างไรและจะส่งผลต่อเด็กอย่างไร:

ผู้บริหารโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงาน แสดงบทบาททางวิชาการมากกว่าที่จะประชุมเรื่องอื่น ส่วนครูต้องเข้าใจการพัฒนาปัญญาภายในที่มีต่อตัวเด็ก เพราะหลายครั้งที่เรามุ่งไปที่รายวิชาจนลืมไปว่าเด็กต้องมีความพร้อมในการเรียนก่อน ฉะนั้นครูต้องมีความสามารถในการออกแบบพัฒนาจิตภายในเด็กให้ได้ (จิตศึกษา) และครูต้องเป็นผู้ที่ออกแบบกระบวนการเรียนการสอนได้จริง **สามารถจัดตารางเรียนแบบใหม่ที่เป็น PBL คือ Problem Based Learning หรือ Project Based Learning** ทั้งปีการศึกษา ส่วนโรงเรียนที่ยังทำไม่ได้ ก็ให้เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบ Active Learning ไปก่อน

หากผู้บริหารโรงเรียน ครู สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างที่บอกจริง ผลลัพธ์ที่เราน่าจะได้เห็นคือ **โรงเรียนมีสุภาพะที่ดี เด็กมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนที่ดีขึ้น และเด็กจะเกิดทักษะในการคิดสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีหลักการและเหตุผลมากขึ้น**